

استاندارد حسابداری ۳۶

ابزارهای مالی: ارائه

دی ۱۳۹۹

موسسه حسابرسی آزمون پرداز

(حسابداران رسمی)

فهرست مطالب

- هدف و دامنه کاربرد استاندارد
- تعاریف
- رایحه ابزارهای مالی:
  - بدهی و حقوق مالکانه
  - استثنائاتی بر اصول طبقه‌بندی بدهی مالی و حقوق مالکانه
  - تسویه از طریق ابزارهای مالی خود شخص
- ابزارهای مالی مرکب
- سهام خزانه
- مخارج معاملات ابزارهای مالکانه
- روش حسابداری بهره، سود تقسیمی، سودها و زیانها
- تهاتر بدهی‌های مالی و دارایی‌های مالی

هدف و دامنه کاربرد استاندارد

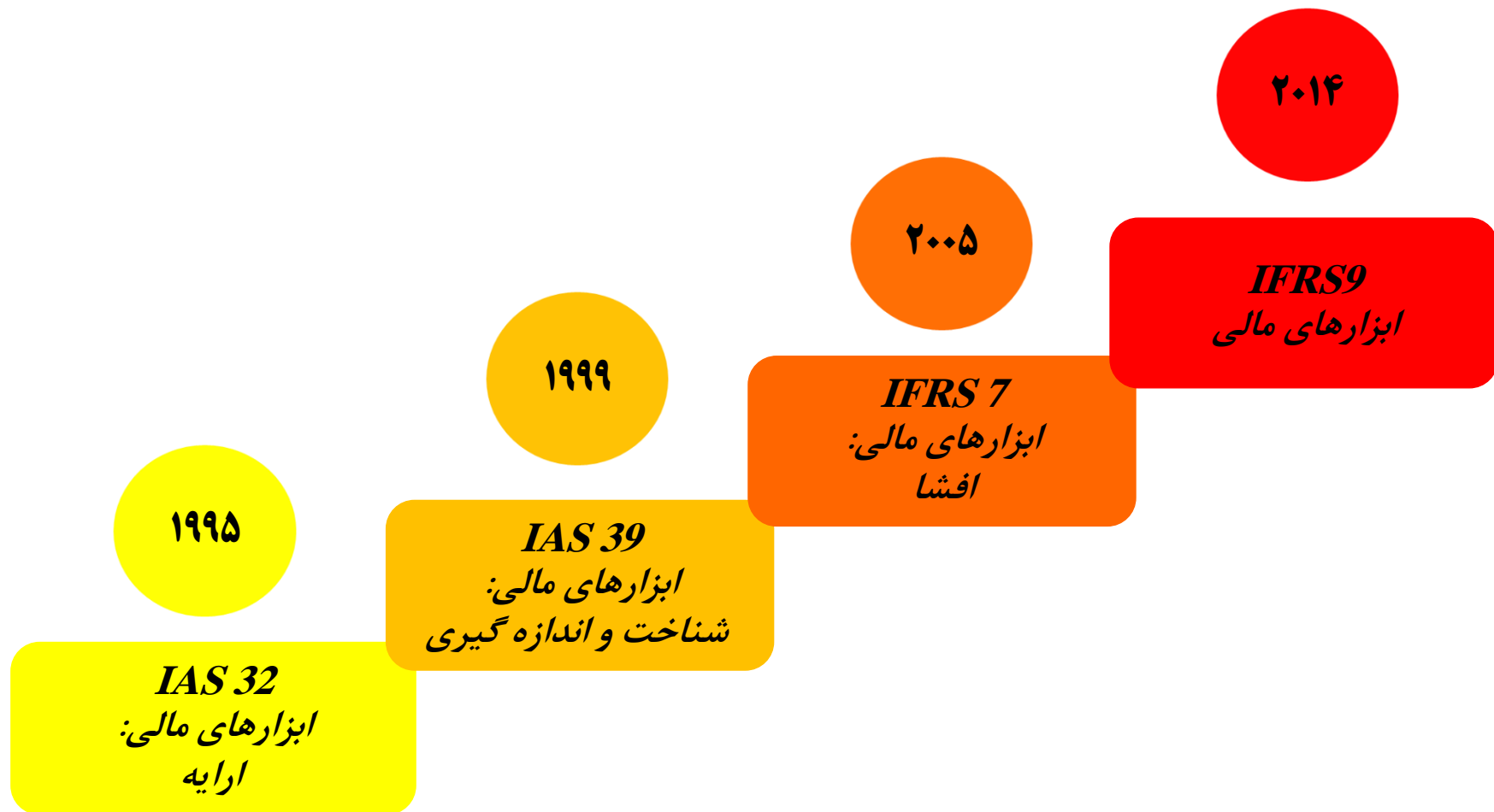

الف- تعیین اصول ارائه ابزارهای مالی:

- طبقه‌بندی ابزارهای مالی از دیدگاه ناشر به دارایی‌های مالی، بدهی‌های مالی و ابزارهای مالکانه
- طبقه‌بندی درآمد مالی و هزینه مالی، سود تقسیمی، زیان‌ها و سودهای مربوط

ب- شرایط تهاتر یا عدم تهاتر داراییهای مالی و بدهیهای مالی

تاریخچه استاندارد در حوزه IFRS:

استانداردهای حسابداری در حوزه ابزارهای مالی

دامنه کاربرد این استاندارد

این استاندارد باید برای **انواع ابزارهای مالی** به جز موارد زیر به کار گرفته شود:

✓ منافع در اشخاص فرعی، اشخاص وابسته یا مشارکتهای خاص؛

✓ حقوق و تعهدات کارفرمایان در طرحهای مزایای کارکنان؛

✓ قراردادهای بیمه صادرشده توسط بیمه‌گر؛

✓ ابزارهایی که دارای ویژگی مشارکت اختیاری هستند.

این استاندارد **باید** برای **قراردادهای خرید یا فروش ارقام غیرمالی** که به صورت خالص از

طریق نقد یا ابزار مالی دیگر، یا از طریق مبادله ابزارهای مالی قابل تسویه است، بکار گرفته شود.

روشهای مختلف تسویه قرارداد خرید یا فروش اوراق غیرمالی به صورت خالص از طریق نقد یا ابزار مالی دیگر، یا از طریق مبادله ابزارهای مالی

- زمانی که شرایط قرارداد به هر یک از طرفین امکان تسویه به صورت خالص از طریق نقد یا ابزار مالی دیگر، یا از طریق مبادله ابزارهای مالی را می‌دهد؛
- زمانی که امکان تسویه به صورت خالص از طریق نقد یا ابزار مالی دیگر، یا از طریق مبادله ابزارهای مالی، در شرایط قرارداد تصریح نشده باشد، اما واحد تجاری سابقه تسویه قراردادهای مشابه به صورت خالص از طریق نقد یا ابزار مالی دیگر، یا از طریق مبادله ابزارهای مالی را داشته باشد (از طریق انعقاد قراردادهای تهاتر با طرف مقابل یا از طریق فروش قرارداد قبل از اعمال یا انقضا)؛
- زمانی که واحد تجاری برای قراردادهای مشابه، سابقه تحویل دارایی پایه و فروش آن در دوره کوتاهی پس از تحویل، با هدف کسب سود از نوسانهای کوتاهمدت قیمت یا کارمزد معامله‌گر را دارد؛ و
- زمانی که اوراق غیرمالی موضوع قرارداد، از نقدشوندگی بالایی برخوردار می‌باشند.

قراردادی که قسمتهای دوم یا سوم بالا در مورد آن کاربرد دارد، در دامنه کاربرد این استاندارد قرار می‌گیرد. اختیار معامله صادرشده برای خرید یا فروش یک اوراق غیرمالی که به صورت خالص از طریق نقد یا ابزار مالی دیگر، یا از طریق مبادله ابزارهای مالی تسویه می‌شود، طبق بند اول و دوم در دامنه کاربرد این استاندارد قرار می‌گیرد.

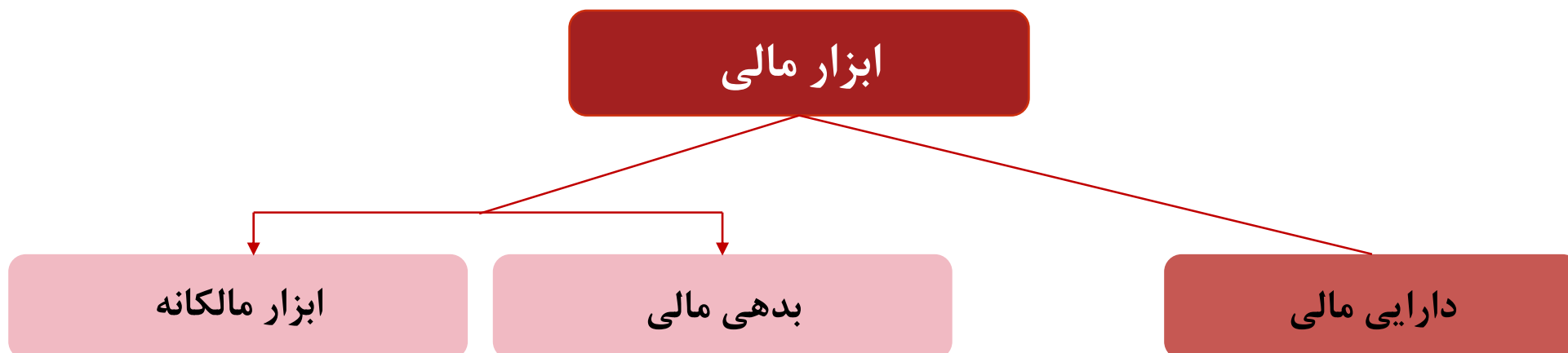

تعاريف

ابزارهای مالی

- قراردادی است که برای یک شخص، دارایی مالی و برای شخص دیگر، بدهی مالی یا ابزار مالکانه ایجاد می‌کند.

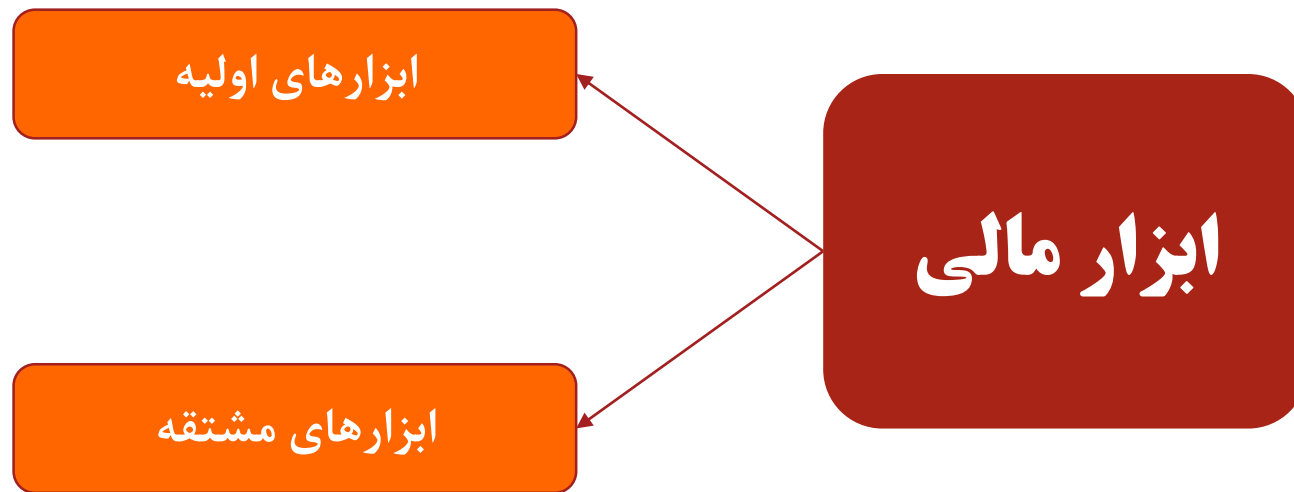
دارایی‌ها و بدهی‌هایی که فاقد مفاد قراردادی هستند ابزار مالی محسوب نمی‌شوند.

قرارداد توافقی بین دو یا چند طرف است که:

- ✓ دارای پیامد اقتصادی مشخص
- ✓ اختیار محدود برای عدول
- ✓ معمولاً دارای ضمانت اجرایی قانونی
- ✓ لزوماً مکتوب نیستند

انواع ابزارهای مالی

نمونه‌های از ابزارهای مالی اولیه عبارتند از:

حساب‌های دریافتی، حساب‌های پرداختی و ابزارهای مالکانه

ابزار مشتقه

▪ مشتقه‌ها ابزارهای مالی هستند که ارزششان **وابسته به یک قیمت یا شاخص پایه** است. این قیمت پایه یا شاخص ممکن نرخ بهره، نرخ ارز یا حتی بهای یک کالا باشد. هدف اصلی ابزارهای مشتقه ایجاد حقوق و تعهداتی است که اثر آن، انتقال یک یا چند ریسک مالی مرتبط با ابزارهای اولیه پایه بین طرفین است. نرخ بهره، نرخ ارز یا بهای کالا باشد. یک ابزار مالی یا قرارداد دیگری است که هر سه ویژگی زیر را دارد:

✓ ارزش آن در واکنش به تغییر در یک نرخ بهره مشخص، قیمت ابزار مالی، قیمت کالا، نرخ ارز، شاخص قیمت‌ها یا نرخ‌ها، رتبه‌بندی اعتباری یا شاخص اعتباری، یا یک متغیر دیگر (که گاهی اوقات آن را **متغیر «پایه»** می‌نامند) تغییر می‌کند.

✓ هیچ‌گونه **سرمایه‌گذاری خالص اولیه** مورد نیاز نباشد یا سرمایه‌گذاری خالص اولیه، کمتر از مبلغ مورد نیاز برای سایر انواع قراردادهایی باشد که انتظار می‌رود نسبت به تغییر در عوامل بازار، واکنش مشابهی داشته باشند؛ و

✓ در تاریخی **در آینده** تسویه می‌شود.

کارکرد ابزار

مشتقه

۱ با اهداف تجاری معامله به منظور کسب سود ناشی از انتقال ریسک

۲ به عنوان ابزار مصون سازی و مدیریت ریسک

یک ابزار مشتقه به یک طرف قرارداد حق قراردادی را نسبت به مبادله دارایی‌ها یا بدهی‌های مالی را با طرف دیگر قرارداد تحت شرایط بالقوه مطلوب یا نامطلوب، یا تعهد قراردادی برای مبادله دارایی‌های و بدهی مالی با طرف دیگر قرارداد تحت شرایط نامطلوب ایجاد می‌کند. به دلیل آن که شرایط مبادله در ابتدای قرارداد مشخص می‌شوند، با تغییر در قیمت‌های بازار، شرایط اولیه ممکن است به صورت مطلوب یا نامطلوب ظاهر شوند. ابزار مشتقه ممکن است به صورت مستقل یا به صورت تعبیه شده در یک ابزار مالی یا قرارداد غیرمالی دیگر باشد.

انواع اصلی ابزارهای مشتقه

توافقی برای خرید یا فروش یک دارایی به قیمتی ثابت و در تاریخی مشخص در آینده است.	پیمان‌های آتی (غیربورسی)	Forward
مشابه پیمان‌های آتی هستند، با این تفاوت که این قراردادها به صورت استاندارد هستند و در بورس، معامله می‌شوند.	قراردادهای آتی	Future
حق (اما نه تعهد) دارنده اختیار معامله برای اعمال این اختیار به یک قیمت از پیش تعیین شده است؛ اگر این اختیار اعمال شود، صادرکننده آن می‌بازد.	اختیارهای معامله	Options
توافق‌های معاوضه مجموعه‌ای از جریان‌های نقدی با جریان‌های نقدی دیگر است. رایج‌ترین آن‌ها، سواپ‌های نرخ بهره و سواپ‌های ارزی هستند.	سواپ‌ها	swaps

۱

نقد؛

- وجوه نزد صندوق
- تنخواه گردان

۲

ابزار مالکانه شخص دیگر؛

- سرمایه گذاری در سهام بانک گردشگری
- سرمایه گذاری در حق تقدم فولاد مبارکه

۳

حق قراردادی برای دریافت نقد یا نوع دیگری از دارایی مالی از شخص دیگر؛

- حساب قرض الحسنه جاری در بانک ملت
- حسابهای دریافتنی

۴

حق قراردادی برای مبادله ابزارهای مالی با شخص دیگر تحت شرایطی که به طور بالقوه برای شخص مطلوب است؛

- اختیارات معاملی
- سوابقها

۵

قراردادی که از طریق ابزارهای مالکانه خود شخص می تواند تسویه شود یا تسویه خواهد شد و این قرارداد:

- ابزار غیرمشتقه ای است که شخص در ازای آن، نسبت به دریافت تعداد متغیری از ابزارهای مالکانه خود شخص متعهد است یا ممکن است متعهد شود، یا

- حسابهای دریافتنی شرکت فولاد مبارکه از یکی از مشتریان که تسویه آن از طریق تحویل تعدادی از سهام خود شرکت فولاد مبارکه صورت می پذیرد به طوری که بهای روز آن برابر با مبلغ طلب باشد.

۶

قراردادی که از طریق ابزارهای مالکانه خود شخص می تواند تسویه شود یا تسویه خواهد شد و این قرارداد:

- ابزار مشتقه ای که به روشی غیر از مبادله مبلغ ثابتی از نقد یا سایر دارایی های مالی با تعداد ثابتی از ابزارهای مالکانه خود شخص تسویه خواهد شد یا می تواند تسویه شود.

- تحصیل اختیار خرید سهام شرکت فولاد مبارکه توسط خود شرکت با شرط تسویه با تعداد متغیر سهام شرکت فولاد مبارکه

۱

تعهد قراردادی برای:

تحویل نقد یا نوع دیگری از دارایی مالی به شخص دیگر

- حساب‌های پرداختی
- سپرده‌های مشتریان

۳

قراردادی که از طریق ابزارهای مالکانه خود شخص تسویه خواهد شد یا می‌تواند تسویه شود و:

- ابزار غیرمشتقه‌ای است که شخص در ازای آن، نسبت به تحویل تعداد متغیری از ابزارهای مالکانه خود شخص، متعهد است یا ممکن است متعهد شود؛ یا

- شرکت فولاد مبارکه بدهی خود به یکی از پیمانکاران را با سهام خود و متناسب با ارزش روز سهام در بازار بورس و اوراق بهادار تسویه خواهد کرد

۲

تعهد قراردادی برای:

مبادله ابزارهای مالی با شخص دیگر تحت شرایطی که به طور بالقوه برای شخص نامطلوب است

- اختیار خرید
- اختیار فروش صادره

۴

قراردادی که از طریق ابزارهای مالکانه خود شخص تسویه خواهد شد یا می‌تواند تسویه شود و:

- ابزار مشتقه‌ای است که به روشی غیر از مبادله مبلغ ثابتی از نقد یا سایر دارایی‌های مالی با تعداد ثابتی از ابزارهای مالکانه خود شخص تسویه خواهد شد یا می‌تواند تسویه شود.

- شرکت فولاد مبارکه اختیاری صادر نموده است که باید تعدادی سهم خود را بر اساس میانگین قیمت سه ماهه را در صورت اعمال اختیار معامله توسط دارنده آن منتشر کند به طوری که مبلغ کل سهام برابر با ۱.۰۰۰.۰۰۰ ریال باشد.

هرگونه قراردادی که نشان دهنده منافع باقیمانده در دارایی‌های شخص، پس از کسر تمام بدهی‌های آن می‌باشد.

اختیار خرید سهامی که دارنده آن دارای حق خرید تعداد ثابتی از سهام شرکت را در برابر پرداخت مبلغ ثابتی از نقد یا دارایی مالی دیگر است.

سهام ممتازی که دارای حق بازخرید نبوده و اجباری در پرداخت سود متعلق به آن نیز وجود ندارد.

سهام عادی که توسط دارنده آن قابل فروش به ناشر نیست.

سایر داراییها و بدهیها (غیر مالی)

داراییها

- ❖ پیش پرداخت هزینه ها و خدمات
- ❖ داراییهای مشهود و نامشهود
- ❖ سفارشات و موجودی کالا
- ❖ دارایی مالیات انتقالی

بدهیها

- ❖ پیش دریافت درآمد
- ❖ تعهدات عرفی
- ❖ بدهی مالیات انتقالی
- ❖ **تعهدات ناشی از ضمانت**

حقوق مالکانه

- ❖ مازاد تجدید ارزیابی
- ❖ اندوخته احتیاطی
- ❖ **سود انباشته**
- ❖ اندوخته قانونی

بدهی و حقوق مالکانه

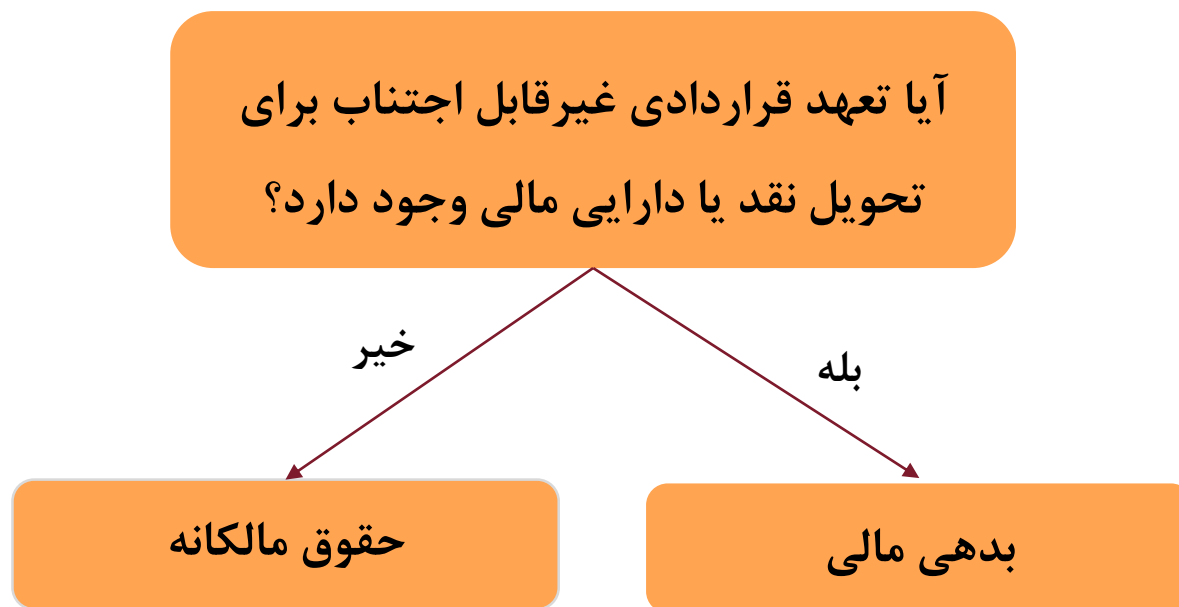

بدهی و حقوق مالکانه

- محتوای توافقات قراردادی یک ابزار مالی، و نه شکل قانونی آن، نحوه طبقه‌بندی آن ابزار را تعیین می‌کند.
- معیار مهم در نحوه طبقه‌بندی ابزارهای مالی این است که اگر شخص حق غیرمشروط برای اجتناب از تحویل نقد یا دارایی مالی دیگر برای تسویه یک تعهد قراردادی ندارد، قرارداد مزبور ابزار مالکانه محسوب نمی‌شود.
- طبقه‌بندی ابزارهای مالکانه و بدهی نیاز به ارزیابی جزء به جزء شرایط قراردادی ابزار مالی دارد. تاثیر طبقه‌بندی اشتباه بر نسبت بدهی و سایر نسبت‌ها (شامل پیمان‌های بدهی) و سود گزارش شده به سرمایه‌گذاران و سایر استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی می‌تواند قابل ملاحظه باشد.

طبقه‌بندی ابزار به بدهی مالی و حقوق مالکانه

- وجود تعهد مالی قراردادی برای طبقه‌بندی یک ابزار مالی به عنوان بدهی ضروری است. تعهد قراردادی ممکن است به طور صریح یا تلویحی در شرایط قراردادی گنجانده شده باشد. با این حال تعهد باید ناشی از شرایط و وضعیت ابزار مالی باشد. فشار یا اجبار اقتصادی به خودی خود موجب احراز طبقه‌بندی بدهی نمی‌شود.

آثار (تبعات) طبقه‌بندی ابزار به بدهی مالی و حقوق مالکانه

طبقه بندی حقوق مالکانه	طبقه بندی بدهی
ابزار مشمول اندازه‌گیری مجدد تحت الزامات استاندارد مربوط قرار خواهد گرفت.	ابزار مشمول اندازه‌گیری مجدد تحت الزامات استاندارد مربوط قرار خواهد گرفت.
سود تقسیمی در صورت تغییرات در حقوق مالکانه منظور خواهد شد.	بهره، سود تقسیمی، زیان و عواید مربوط به ابزاری که به عنوان بدهی طبقه‌بندی می‌گردد در صورت سود و زیان تحت هزینه‌ها یا درآمدها انعکاس خواهد یافت.
مخارج مبادله از حقوق مالکانه کسر خواهد شد.	مخارج مبادله در تعیین نرخ بهره موثر دخیل بوده و این‌گونه مخارج در طول عمر ابزار بدهی مزبور یا دوره کوتاه‌تری که مخارج مزبور به آن دوره مرتبط است، مستهلک خواهد شد.
باعث کاهش در نسبت بدهی به حقوق مالکانه خواهد شد.	باعث افزایش در نسبت بدهی به حقوق مالکانه خواهد شد.

تعهدات قراردادی برای تحویل نقد یا دارایی مالی - مثال ۱

پرداختهای مبتنی بر عملکرد ناشر	اجبار به توزیع سود	باز خرید اجباری توسط ناشر
<p>هنگامی که ناشر تعهد قراردادی به پرداخت مبتنی بر عملکرد خود را دارد، ابزار منتشره بدهی مالی است. توان یا ناتوانی ناشر در تادیه وجوه مزبور یا توان ناشر در تغییر سود خلی در نوع طبقه‌بندی ایجاد نمی‌کند.</p>	<p>اگر توزیع سود سهام در اختیار ناشر (مجمع عمومی صاحبان سهام) باشد سهام مزبور ابزار مالکانه بوده و در غیر اینصورت بدهی مالی است. (جمع شونده یا غیر جمع شونده)</p>	<p>ناشر اجبار به خرید ابزار مالی به مبلغ ثابت یا قابل تعیین در تاریخ مشخص یا قابل تعیینی در آینده دارد یا به دارنده آن حق می‌دهد ناشر را به باز خرید آن ابزار در تاریخ مشخص یا پس از تاریخی به مبلغ ثابت یا قابل تعیین ملزم کند.</p>
<p>شرکت پیشگام سهام ممتاز با ویژگی سود سالانه معادل ۳ درصد سود بعد از مالیات شرکت منتشر می‌کند.</p>	<p>شرکت فروهر سهام ممتازی با ارزش اسمی ۱۰۰۰ ریال منتشر می‌کند که غیر قابل باز خرید است لیکن شرکت ملزم به پرداخت ۸ درصد ارزش اسمی به عنوان سود سالانه است.</p>	<p>شرکت ایران زمین ۱۰۰۰ سهم منتشر می‌کند که دارنده آن در هر زمان می‌تواند شرکت را به باز خرید سهام مزبور به ارزش اسمی ملزم نماید.</p>

تعهدات قراردادی برای تحویل نقد یا دارایی مالی - مثال ۲

شرکت کوروش دارای دو نوع سهام است. سهام الف (سهام عادی) و سهام ب (سهام ممتاز متعلق به دو شرکت سرمایه گذاری). شرایط سهام ب این است که در صورت عرضه اولیه سهام جدید، ابتدا مبلغ بدهی به سهام ممتاز به صورت نقدی یا از طریق اعطای سهام نوع الف بازپرداخت گردد. همچنین اگر در تاریخ مشخصی عرضه اولیه انجام نشود، سهامداران نوع ب می توانند مجمعی از سهامداران ممتاز برای تصمیم گیری در خصوص انجام عرضه اولیه دعوت نمایند. در صورتی که این موضوع تصویب شود شرکت باید عرضه اولیه سهام را انجام دهد. این موضوع نیازی به رای سهامداران عادی ندارد. تصمیم گیری های مالی که شرکت کوروش را تحت تاثیر قرار می دهد در مجمع عمومی صاحبان سهام عادی اخذ می گردد. تصمیمی که صرفا توسط سهامداران ممتاز اخذ شود، بخشی از فرایند معمول شرکت برای تصمیم گیری نیست.

سهام ممتاز فوق بدهی مالی است یا ابزار مالکانه؟

تعهدات قراردادی برای تحویل نقد یا دارایی مالی - مثال

سهامداران ممتاز حق جمعی برای الزام شرکت به انجام عرضه اولیه دارند که می‌تواند تنها از طریق مجمع عمومی صاحبان سهام ممتاز انجام پذیرد. به هر حال این تصمیم در فرایند معمول تصمیم‌گیری شرکت در مورد معاملات مشابه انجام نشده است، زیرا که تصمیماتی که سیاست‌های مالی شرکت را تحت تاثیر قرار می‌دهند از طریق مجمع عمومی صاحبان سهام عادی و نه از طریق مجمع عمومی صاحبان سهام ممتاز انجام می‌شود.

شرکت قادر به اجتناب از پرداخت نقد (یا تعداد سهام متغیر از سهام نوع الف) نیست به دلیل آن که سهامداران ممتاز در صورت عدم تادیه وجه یا سهام به آن‌ها، اقدام به تشکیل مجمع و تصویب عرضه اولیه سهام برای دریافت مبلغی معادل طلب خود خواهند کرد. بنابراین سهام ممتاز فوق یک بدهی مالی تلقی می‌شود و نباید به عنوان حقوق مالکانه طبقه‌بندی شود.

استثنائاتی بر اصول طبقه‌بندی بدهی مالی و حقوق مالکانه

استثنائاتی بر اصول طبقه‌بندی بدهی مالی و حقوق مالکانه

برخی اشخاص معمولاً سهامی منتشر می‌کنند که دارنده آن در شرایط خاصی حق فروش سهام مزبور را به ناشر در ازای دریافت نقد دارد و یا در غیر این صورت بازدهی مشابهی به حقوق مالکانه دارد.

مشارکت‌ها

ابزارهای سرمایه‌گذاری جمعی

تعاونی‌ها

بکارگیری تعریف اولیه بدهی‌ها منجر به طبقه‌بندی بسیاری از ابزارهای مالی به عنوان بدهی مالی شد، زیرا شرکت تعهدی به انتقال نقد دارد که نمی‌تواند از آن اجتناب نماید.

استثنائاتی بر اصول طبقه‌بندی بدهی مالی و حقوق مالکانه

بکارگیری تعریف اولیه بدهی‌ها

طبقه‌بندی به عنوان بدهی مالی

عدم وجود حقوق مالکانه در صورت وضعیت مالی این اشخاص

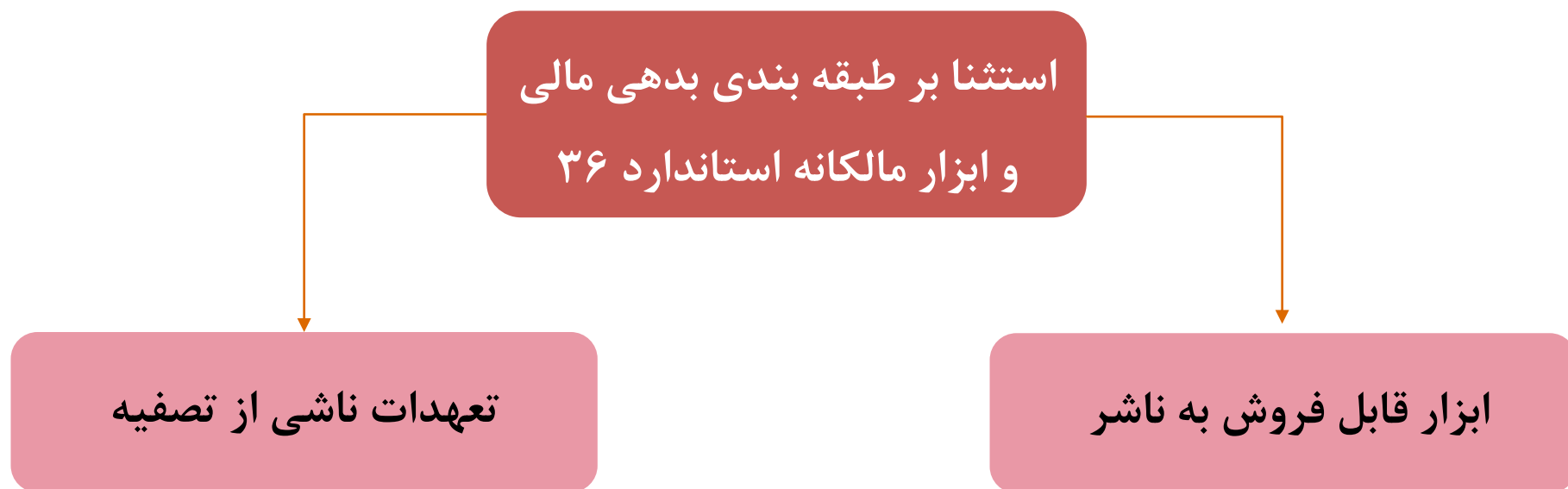

عملکرد خوب اشخاص منجر به افزایش بدهی‌ها و کاهش سود خالص می‌شد

استثنائاتی بر اصول طبقه‌بندی بدهی مالی و حقوق مالکانه

برای رفع این موضوع هیات استانداردهای بین‌المللی حسابداری "اصلاحاتی بر استاندارد بین‌المللی حسابداری ۳۲ با عنوان ابزارهای مالی؛ ارائه و استاندارد بین‌المللی حسابداری ۱ با عنوان ارائه صورتهای مالی: ابزارهای مالی قابل فروش به ناشر و تعهدات ناشی از تصفیه" (اصلاحیه) را در سال ۲۰۰۸ منتشر کرد.

اگر ابزاری تعریف بدهی را احراز نماید لیکن تمام شرایط بندهای ۱۲ و ۱۳ یا ۱۴ و ۱۵ را نیز احراز نماید به عنوان ابزار مالکانه طبقه‌بندی می‌گردد.

ابزار قابل فروش به ناشر

- ابزاری است که به دارنده آن، حق فروش به ناشر را در ازای نقد یا دارایی مالی دیگر، می‌دهد یا به خودی خود، با وقوع رویدادهای آتی نامطمئن یا فوت یا بازنشستگی دارنده ابزار، به ناشر بازگردانده می‌شود.
- ابزار مالی قابل فروش به ناشر، تعهد قراردادی ناشر برای بازخرید آن ابزار در ازای نقد یا دارایی مالی دیگر، در صورت اعمال حق فروش است.

شروط لازم برای طبقه‌بندی ابزار قابل فروش به ناشر به عنوان حقوق مالکانه

- در زمان تصفیه، برای دارنده، نسبت به سهم متناسبی از خالص داراییهای واحد تجاری، ایجاد حق کند.
- آن ابزار، در طبقه‌ای از ابزارها قرار گرفته باشد که در مقایسه با سایر طبقات ابزارها، در پایین‌ترین اولویت است.
- تمام ابزارهای مالی موجود در طبقه ابزارهایی که در مقایسه با سایر طبقات ابزارها در پایین‌ترین اولویت است، ویژگیهای یکسانی داشته باشند.
- به غیر از تعهد قراردادی ناشر به بازخرید آن ابزار در ازای نقد یا دارایی مالی دیگر، ابزار مزبور دربردارنده هیچ تعهد قراردادی برای تحویل نقد یا دارایی مالی دیگر به واحد تجاری دیگر، یا برای مبادله داراییهای مالی یا بدهیهای مالی با واحد تجاری دیگر، در شرایطی که بطور بالقوه برای واحد تجاری نامطلوب است.

شرط لازم برای طبقه‌بندی ابزار قابل فروش به ناشر به عنوان حقوق مالکانه

- مجموع جریانهای نقدی مورد انتظار قابل انتساب به آن ابزار در طول عمر ابزار، اساساً مبتنی بر سود یا زیان دوره، تغییر در خالص داراییهای شناسایی شده یا تغییر در ارزش منصفانه شناسایی شده و شناسایی نشده خالص داراییهای واحد تجاری در طول عمر آن ابزار باشد.

جریانهای نقدی قابل انتساب به یک ابزار مالی شامل موارد زیر است:

- عواید ناشی از انتشار ابزار مالی
- بازده ابزار مالی در طول عمر آن (به عنوان مثال سودهای تقسیمی)
- نقد قابل پرداخت به دانه ابزار مالی در زمان بازگشت ابزار مالی به ناشر آن

تعهدات ناشی از تصفیه

استثنا دومی که در اصلاحیه ۲۰۰۸ ذکر شده است مربوط به تعهدات خاصی است که در زمان تصفیه شخص ایجاد می‌شود. بر اساس اصلاحیه فوق ضروری است ابزار منتشر شده در زمانی که وقوع تصفیه قطعی و خارج از کنترل شخص (مثلاً به دلیل عمر محدود شخص) است یا این که تصفیه غیر قطعی باشد ولی در اختیار دارنده ابزار است، به عنوان ابزار مالکانه تلقی گردد.

ویژگی‌های ضروری برای احراز شرط تعهدات ناشی از تصفیه

- در زمان انحلال، برای دارنده، نسبت به سهم متناسبی از خالص داراییهای واحد تجاری، ایجاد حق کند.
- آن ابزار، در طبقه‌ای از ابزارها قرار گرفته باشد که در مقایسه با سایر طبقات ابزارها، در پایین‌ترین اولویت است.
- تمام ابزارهای مالی موجود در طبقه‌ای که در مقایسه با سایر طبقات ابزارها در پایین‌ترین اولویت هستند، باید تعهد قراردادی یکسانی برای ناشر برای تحویل سهم متناسبی از خالص داراییهای آن در زمان تصفیه ایجاد کند.

تسویه از طریق ابزارهای مالی خود شخص

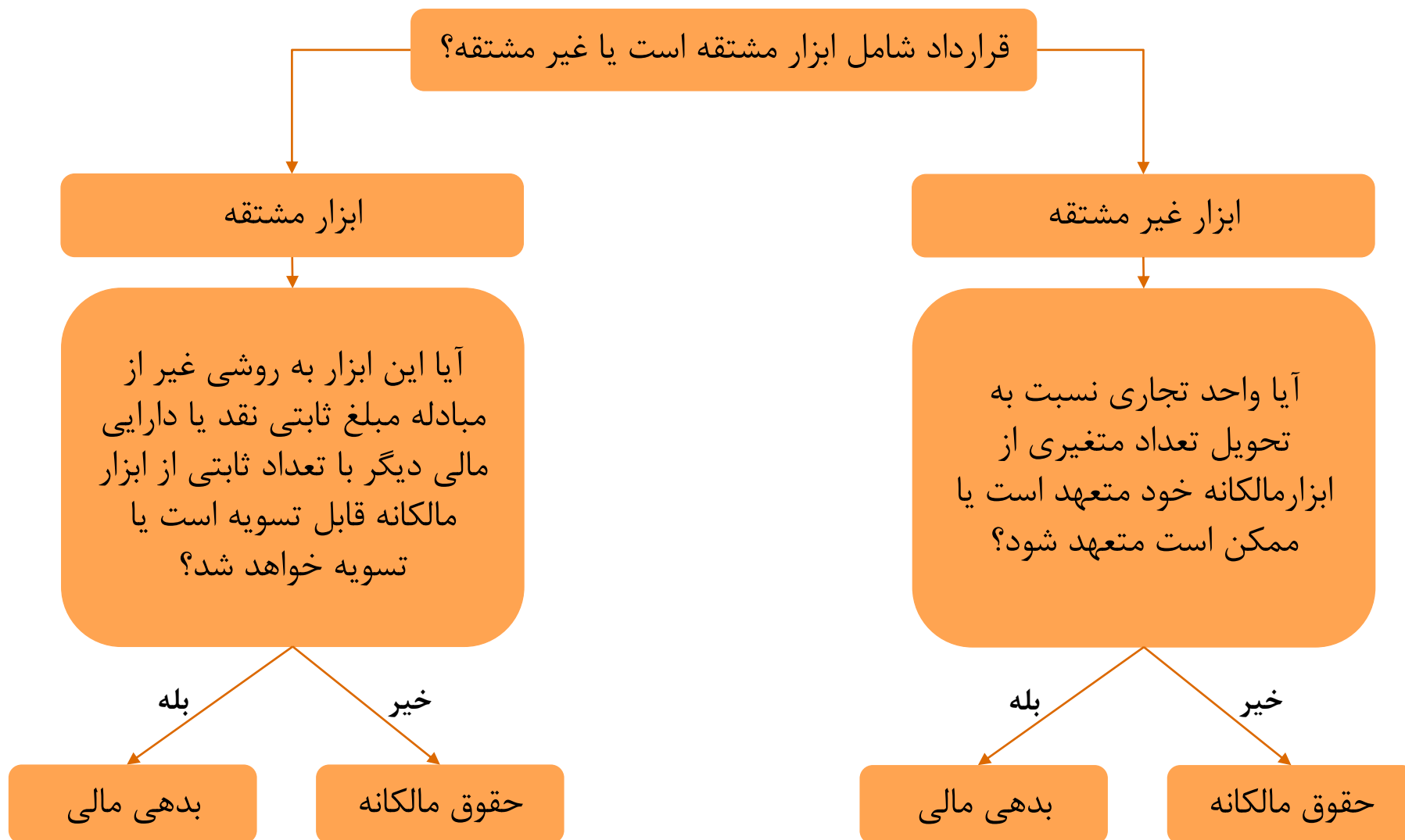
تسویه از طریق ابزارهای مالی خود شخص

یک قرارداد تنها به این دلیل که ممکن است منجر به دریافت یا تحویل ابزارهای مالکانه خود واحد تجاری شود، ابزار مالکانه محسوب نمی‌شود.

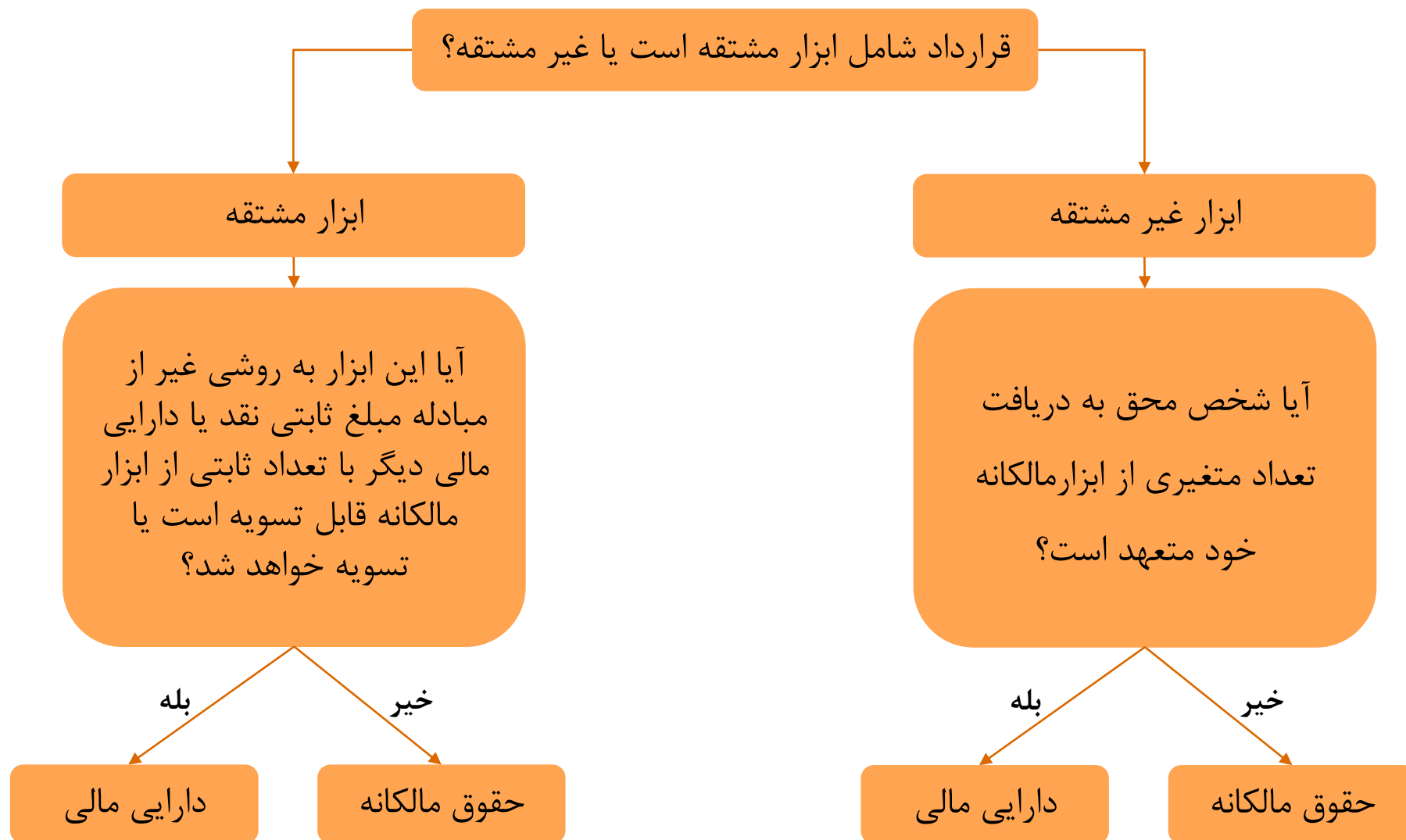

- قراردادی که از طریق تحویل یا دریافت تعداد ثابتی از ابزارهای مالکانه خود شخص در ازای مبلغ متغیری نقد یا دارایی مالی دیگر تسویه می‌شود، دارایی مالی یا بدهی مالی است.
- زمانی که ابزار مالی مشتقه، به یک طرف قرارداد در مورد نحوه تسویه اختیار می‌دهد (برای مثال، ناشر یا دارنده، اختیار دارند تسویه را به صورت خالص از طریق نقد یا مبادله سهام با نقد انجام دهند)، آن ابزار دارایی مالی یا بدهی مالی محسوب می‌شود، مگر اینکه تمام گزینه‌های تسویه منجر به این شود که آن ابزار، مالکانه تلقی گردد.

تسویه از طریق ابزار مالکانه خود شخص (بدهی یا ابزار مالکانه؟)

تسویه از طریق ابزار مالکانه خود شخص (بدهی یا ابزار مالکانه؟)

تسویه از طریق ابزار مالکانه خود شخص (بدهی یا ابزار مالکانه؟)

تسویه خواهد شد	قراردادی که با سهام خود شخص	مبلغ مابه ازاء	تعداد سهام	طبقه بندی
سناریو ۱	ثابت	متغیر	بدهی مالی	
سناریو ۲	متغیر	متغیر	بدهی مالی	
سناریو ۳	متغیر	ثابت	بدهی مالی	
سناریو ۴	ثابت به پول غیر عملیاتی	ثابت	بدهی مالی	
سناریو ۵	ثابت	ثابت	حقوق مالکانه	

ابزارهای مالی مرکب

ابزارهای مالی مرکب

- ناشر یک ابزار مالی غیرمشتقه، باید شرایط ابزار مالی را از نظر وجود هر دو جزء بدهی و حقوق مالکانه، ارزیابی کند.
- شخص اجزای ابزار مالی را که برای شخص بدهی مالی ایجاد می‌کند و به دارنده ابزار اختیار می‌دهد آن را به ابزار مالکانه تبدیل کند، **بطور جداگانه** شناسایی می‌نماید.
- اوراق مشارکت یا ابزار مشابهی که توسط دارنده، به **تعداد ثابتی از سهام عادی** شخص قابل تبدیل می‌باشد، یک ابزار مالی مرکب است. از دیدگاه شخص، چنین ابزاری دو جزء دارد: بدهی مالی (توافق قراردادی برای تحویل نقد یا دارایی مالی دیگر) و ابزار مالکانه (اختیار خریدی که به دارنده حق می‌دهد، در دوره زمانی مشخص، آن را به **تعداد ثابتی سهام عادی** شخص تبدیل کند).

ابزارهای مالی مرکب - تفکیک اجزاء

✓ در زمان شناخت اولیه، ارزش منصفانه جزء بدهی، برابر با **ارزش فعلی جریانهای نقدی آتی** تعیین شده طبق قرارداد است که برای **تنزیل آن، از نرخ سود رایج در بازار** در آن تاریخ برای ابزارهایی با وضعیت اعتباری مشابه و جریانهای نقدی اساساً یکسان در شرایط یکسان، اما **بدون اختیار تبدیل**، استفاده می شود.

✓ محاسبه ارزش جزء حقوق مالکانه از طریق **کاهش ارزش جزء بدهی از ارزش منصفانه کل** آن ابزار مالی مرکب.

ابزارهای مالی مرکب - تفکیک اجزاء

ابزار مالکانه، اختیار تعبیه شده تبدیل بدهی به حقوق مالکانه ناشر است. این اختیار در زمان شناخت اولیه دارای ارزش است، حتی اگر اعمال اختیار، فاقد ارزش اعمال باشد.

جمع مبلغ دفتری تخصیص داده شده به اجزای بدهی و مالکانه در شناسایی اولیه همواره برابر با ارزش منصفانه مابه‌ازای دریافتی است. در بسیاری از موارد، جمع فوق برابر با ارزش منصفانه کل ابزار است، بنابراین سود یا زیانی در تفکیک جزء بدهی و مالکانه در شناسایی اولیه ابزار ایجاد نمی‌شود.

ابزارهای مالی مرکب – مثال ۱

شخصی در ابتدای سال ۱ تعداد ۶۰۰.۰۰۰ اوراق قرضه قابل تبدیل در بازار بورس منتشر کرده است. اوراق قرضه دارای سررسید ۳ ساله است و به ارزش اسمی ۱۰۰ ریال به ازای هر ورق قرضه منتشر شده و جمعا عواید ۶۰ میلیون ریالی برای شخص داشته و برابر با ارزش منصفانه اوراق قرضه منتشره نیز هست. بهره به صورت سالانه و به میزان ۶ درصد ارزش اسمی ورق قرضه قابل پرداخت است. هر ورق قرضه ۱۰۰ ریالی در هر زمان تا سررسید، قابل تبدیل به ۲۵ سهم عادی است. در زمان انتشار اوراق قرضه نرخ بهره بازار برای اوراق مشابه بدون اختیار تبدیل به سهام برابر با ۹ درصد است. شخص متحمل مخارج انتشار به مبلغ ۶۰۰.۰۰۰ ریال (معادل یک درصد ارزش اسمی) گردیده است.

عنصر بدهی برابر با ارزش فعلی جریان‌های نقدی معین قراردادی (اعم از بهره و اصل) است که از طریق تنزیل جریان‌های نقد آتی (اعم از بهره و اصل مبلغ) با نرخ بهره ۹ درصد می‌شود، این نرخ بهره بازار برای اوراق قرضه فاقد حق تبدیل به سهام است.

ابزارهای مالی مرکب - مثال ۱

مبلغ-ریال	
۳.۳۰۲.۷۵۲	ارزش فعلی بهره قابل پرداخت در سال ۱
۳.۰۳۰.۰۴۸	ارزش فعلی بهره قابل پرداخت در سال ۲
۲.۷۷۹.۸۶۱	ارزش فعلی بهره قابل پرداخت در سال ۳
۴۶.۳۳۱.۰۰۹	ارزش فعلی اصل مبلغ ۶۰.۰۰۰.۰۰۰ ریال قابل پرداخت در پایان سال سوم
۵۵.۴۴۳.۶۷۰	جمع جزء بدهی
۴.۵۵۶.۳۳۰	جمع جزء مالکانه (جزء باقیمانده)
۶۰.۰۰۰.۰۰۰	ارزش منصفانه اوراق قرضه

ابزارهای مالی مرکب - مثال ۱

جزء مالکانه اختیار خریدی است که به دارنده آن این امکان را می‌دهد که قبل از سررسید اوراق قرضه با اعمال اختیار تبدیل به سهام، سهام شخص را خریداری می‌کند. تفاوت بین عواید ناشی از انتشار اوراق قرضه و ارزش منصفانه جزء بدهی به جزء مالکانه منتسب می‌شود.

مخارج انتشار ۶۰۰.۰۰۰ ریالی بر اساس عواید حاصله، بین اجزاء بدهی و مالکانه تسهیم می‌شود.

جمع	جزء بدهی	جزء مالکانه	
(ریال)	(ریال)	(ریال)	
۶۰.۰۰۰.۰۰۰	۵۵.۴۴۳.۶۷۰	۴.۵۵۶.۳۳۰	عواید ناخالص
(۶۰۰.۰۰۰)	(۵۵۴.۴۳۷)	(۴۵.۵۶۳)	مخارج انتشار
۵۹.۴۰۰.۰۰۰	۵۴.۸۸۹.۲۳۳	۴.۵۱۰.۷۶۷	عواید خالص

*مبلغ ۴,۵۱۰,۷۶۷ ریالی که به بستانکاری حقوق مالکانه منظور می‌شود، تجدید شناخت نمی‌شود.

ابزارهای مالی مرکب - مثال ۱

جزء بدهی بر اساس استاندارد بین‌المللی گزارشگری مالی ۹ به عنوان بدهی مالی به طبقه ارزش منصفانه از طریق سود و زیان یا به عنوان بدهی دیگر به اندازه‌گیری شده به روش بهای مستهلک شده با نرخ بهره موثر منظور خواهد شد. اگر به عنوان بدهی مالی به ارزش منصفانه از طریق سود و زیان طبقه شود، جزء بدهی ابتدا به ارزش ۵۵.۴۴۳.۶۷۰ ریال شناسایی شده و مبلغ ۵۵۴.۴۳۷ ریال مخارج انتشار منتسب به جزء بدهی بی‌درنگ به عنوان هزینه به سود و زیان منظور می‌شود. اما در روش بهای مستهلک شده، جزء بدهی به مبلغ خالص ۵۴.۸۸۹.۲۲۳ ریالی شناسایی شده و با بکارگیری نرخ بهره موثر ۹.۳۸۸۳۷٪ افزایش می‌یابد تا با مبلغ بازخرید ۶۰.۰۰۰.۰۰۰ ریال در پایان سال سوم برابر شود.

ابزارهای مالی مرکب - مثال ۱

سال	بدهی ابتدای سال (ریال)	بهره ۹.۳۸۸۲۷٪ (ریال)	تقد پرداختی (ریال)	بدهی پایان سال (ریال)
۱	۵۴.۸۸۹.۲۳۳	۵.۱۵۳.۲۰۵	(۳.۶۰۰.۰۰۰)	۵۶.۴۴۲.۴۳۸
۲	۵۶.۴۴۲.۴۳۸	۵.۲۹۹.۰۲۵	(۳.۶۰۰.۰۰۰)	۵۸.۱۴۱.۴۶۴
۳	۵۸.۱۴۱.۴۶۴	۵.۴۵۸.۵۳۶	(۶۳.۶۰۰.۰۰۰)	
		۱۵.۹۱۰.۷۶۷		
		۱۰.۸۰۰.۰۰۰		
		۵۵۴.۴۳۷		
		۴.۵۵۶.۳۳۰		
		۱۵.۹۱۰.۷۶۷		

جمع هزینه مالی

جمع هزینه مالی شامل:

پرداخت بهره

مخارج انتشار (منتسب به جزء بدهی)

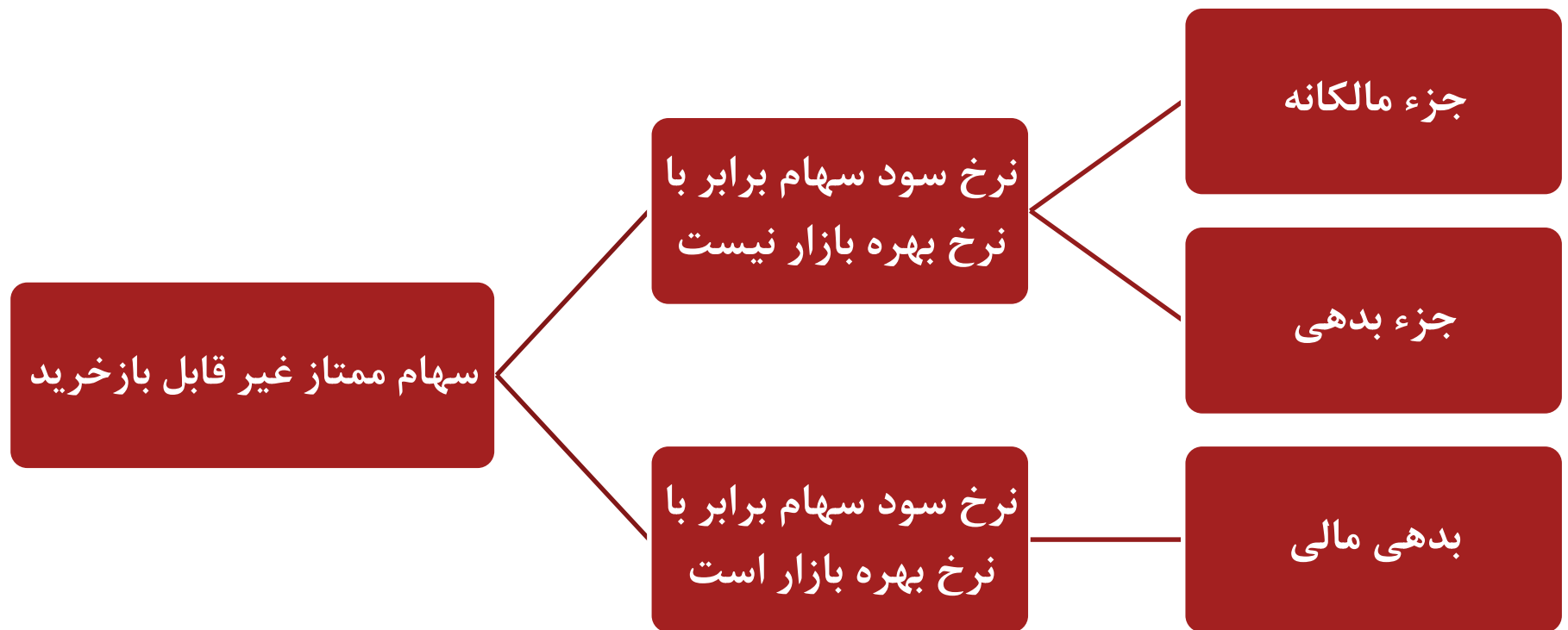
تنزیل (عواید ناخالص تسهیم شده به جزء مالکانه)

ابزارهای مالی مرکب - مثال ۲

شرکت ایرانیان سهام ممتاز غیر قابل بازخرید منتشر کرده است که سود آن معادل ۶ درصد ارزش اسمی سهام ممتاز بوده و شرکت باید آن را در پایان هر سال پرداخت نماید و تصمیمات مجمع عمومی صاحبان سهام تاثیری بر پرداخت یا عدم پرداخت سود سهام مزبور ندارد و مجمع عمومی نمی تواند مانع پرداخت سود سهام به سهامداران ممتاز گردد. نحوه طبقه بندی این سهام ممتاز غیر قابل بازخرید چگونه خواهد بود؟

ابزارهای مالی مرکب – مثال ۲

در این مثال سهام غیر قابل بازخرید است، بنابراین مبلغ اصل سهام ممتاز دارای ویژگی حقوق مالکانه است، اما شرکت دارای تعهد قراردادی برای پرداخت سود نیز می‌باشد، که برای سهامداران دارای بازدهی مشابه وام‌دهندگان به شرکت است.

سهام خزانہ

سهام خزانه – کلیات

مبلغ پرداختی بابت خرید سهام خزانه **از حقوق مالکانه کسر می‌شود**، به دلیل آن که ابزار مالکانه خود واحد تجاری بدون توجه به دلیل تحصیل آن، به عنوان دارایی مالی شناسایی نمی‌شود.

بر اساس ماده ۲ آیین‌نامه "خرید، نگهداری و عرضه سهام خزانه" که در اجرای بند ب ماده ۲۸ قانون "رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور" در تاریخ ۱۳۹۴/۰۴/۱۵ به تصویب شورای عالی بورس و اوراق بهادار رسیده است، شرکت‌های پذیرفته شده در بورس یا بازارهای خارج از بورس با رعایت آیین‌نامه و مقررات مربوطه مجازند **حداکثر تا سقف ده درصد از سهام ثبت شده** خود را خریداری و تحت عنوان سهام خزانه در شرکت نگهداری نمایند.

بر اساس ماده ۵ آیین‌نامه فوق، ناشر نسبت به سهام خزانه خود **فاقد رای در مجامع** بوده و **حق تقدم** در خرید سهام جدید را ندارد و در زمان انحلال مستحق دریافت هیچ‌گونه دارایی نمی‌باشد. به سهام خزانه در موقع تقسیم سود، **سودی تعلق نمی‌گیرد**. سهام خزانه در حد **نصاب‌های مربوط به رسمیت و رای‌گیری و مجامع عمومی ناشر** محاسبه نمی‌شود. در **فرایند افزایش سرمایه** قبل از شروع پذیره نویسی ناشر باید **فاقد هرگونه سهام خزانه** باشد.

سهام خزانه – حسابداری

سهام خزانه به روش بهای تمام شده در دفاتر شناسایی و ثبت می‌شود و به عنوان یک رقم کاهنده در بخش حقوق مالکانه در صورت وضعیت مالی ارائه می‌شود.

در زمان خرید، فروش، انتشار یا ابطال ابزارهای مالکانه خود شرکت، هیچ سود یا زیانی در صورت سود و زیان شناسایی نمی‌شود.

هنگام فروش سهام خزانه، مابه‌التفاوت خالص مبلغ فروش و مبلغ دفتری در حساب «صرف (کسر) سهام خزانه» شناسایی و ثبت می‌شود.

مانده بدهکار در حساب «صرف (کسر) سهام خزانه» به حساب سود (زیان) انباشته منتقل می‌شود.

مانده بستانکار حساب مزبور تا میزان کسر سهام خزانه منظور شده قبلی به حساب سود (زیان) انباشته، به آن حساب منظور و باقیمانده به عنوان «صرف سهام خزانه» در صورت وضعیت مالی تا زمان فروش کل سهام خزانه باقی خواهد ماند.

سهام خزانه – مثال

شرکت بینا یک شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است (دوره مالی شرکت مطابق با سال شمسی است). در ابتدای سال ۱۳×۷ ، این شرکت دارای یک میلیارد سهم با ارزش اسمی هر سهم ۱۰۰۰۰ ریال است. در ابتدای شهریور ماه سال ۱۳×۷ شرکت با توجه به مصوبه هیات مدیره و ارائه برنامه خرید و فروش سهام خزانه و اخذ تایید سازمان بورس اوراق بهادار، یک میلیون سهم خود را به بهای بازار هر سهم ۱۰۵۲۳ ریال خریداری می‌نماید و به عنوان سهام خزانه در حساب‌ها منظور می‌نماید. در ابتدای اسفند سال ۱۳×۷ این شرکت ۲۰۰۰۰۰۰ سهم خزانه را به بهای هر سهم ۱۰۴۰۰ ریال در بورس اوراق بهادار فروخت. ۵۰۰۰۰۰۰ سهم خزانه را نیز در ابتدای شهریور سال ۱۳×۸ به مبلغ ۱۰۶۰۰ ریال واگذار نمود و نهایتاً نیز در آبان سال ۱۳×۹ نیز ۳۰۰۰۰۰۰ سهم خزانه باقیمانده را به مبلغ هر سهم ۱۰۵۸۰ ریال فروخت. ثبت‌های حسابداری مربوطه و نحوه نمایش سهام خزانه را در صورت‌های مالی در پایان هر سال ارائه دهید.

سهام خزانہ - مثال

در ابتدای شهریور سال ۱۳۷۱ شرکت بیتا یک میلیون سهم را باز خرید می کند، از این بابت ثبت زیر در دفاتر انجام خواهد شد:

سهام خزانہ	۱.۵۲۳.۰۰۰.۰۰۰
نقد	۱.۵۲۳.۰۰۰.۰۰۰

در ابتدای اسفند سال ۱۳۷۱ تعداد ۲۰۰.۰۰۰ سهم از کل سهام باز خرید شده، به مبلغ هر سهم ۱.۴۰۰ ریال فروخته شد. کل عواید حاصل مبلغ ۱.۴۰۰.۰۰۰.۰۰۰ ریال است.

نقد	۲۸۰.۰۰۰.۰۰۰
صرف (کسر) سهام خزانہ	۲۴.۶۰۰.۰۰۰
سهام خزانہ	۳۰۴.۶۰۰.۰۰۰

سهام خزانه-مثال

با توجه به این که در پایان سال ۱۳×۷ مانده حساب صرف (کسر) سهام خزانه بدهکار است، باید به حساب سود(زیان) انباشته منتقل شود.

سود (زیان) انباشته ۲۴.۶۰۰.۰۰۰

صرف(کسر) سهام خزانه ۲۴.۶۰۰.۰۰۰

در صورت وضعیت مالی سال ۱۳×۷، سهام خزانه مبلغ ۱.۲۱۸.۴۰۰.۰۰۰ ریال به عنوان رقم کاهنده در بخش حقوق مالکانه منظور خواهد شد. همان گونه که قبلا گفته شد و در این مثال نیز مشخص است از بابت خرید و فروش سهام خزانه سود یا زیانی در صورت سود و زیان دوره شناسایی نشده است.

در شهریور سال ۱۳×۸ تعداد ۵۰۰.۰۰۰ سهم دیگر از سهام خزانه واگذار شد. کل عواید فروش مزبور (با توجه به قیمت ۱.۶۰۰ ریال به ازای هر سهم)، برابر با ۸۰۰.۰۰۰.۰۰۰ ریال است. بنابراین ثبت زیر در دفاتر انجام خواهد شد:

نقد ۸۰۰.۰۰۰.۰۰۰

صرف(کسر) سهام خزانه ۳۸.۵۰۰.۰۰۰

سهام خزانه ۷۶۱.۵۰۰.۰۰۰

سهام خزانه-مثال

در پایان سال ۸×۱۳ مانده حساب صرف (کسر) سهام خزانه ۳۸.۵۰۰.۰۰۰ ریال بستانکار است. بر اساس رویه‌هایی که قبلاً توضیح داده شد، در تاریخ گزارشگری، مانده بدهکار در حساب «صرف (کسر) سهام خزانه» به حساب سود (زیان) انباشته منتقل می‌شود. مانده بستانکار حساب مزبور تا میزان کسر سهام خزانه منظور شده قبلی به حساب سود (زیان) انباشته، به آن حساب منظور و باقیمانده به عنوان «صرف سهام خزانه» در صورت وضعیت مالی در بخش حقوق مالکانه ارائه و در زمان فروش کل سهام خزانه، به حساب سود (زیان) انباشته منتقل می‌شود. بنابر این مبلغ ۲۴.۶۰۰.۰۰۰ ریال به حساب سود انباشته منتقل و مبلغ ۱۳.۹۰۰.۰۰۰ ریال نیز به عنوان صرف سهام خزانه در بخش حقوق مالکانه صورت وضعیت مالی گزارش خواهد شد.

صرف (کسر) سهام ۲۴.۶۰۰.۰۰۰

سود (زیان) انباشته ۲۴.۶۰۰.۰۰۰

$$۲۴,۶۰۰,۰۰۰ - ۳۸,۵۰۰,۰۰۰ = ۱۳,۹۰۰,۰۰۰$$

سهام خزانه - مثال

در زمان فروش سهام خزانه در آبان ماه ثبت زیر در دفاتر انجام خواهد شد.

نقد	۴۷۴.۰۰۰.۰۰۰
صرف (کسر) سهام خزانه	۱۷.۱۰۰.۰۰۰
سهام خزانه	۴۵۶.۹۰۰.۰۰۰

در پایان ۱۳×۹ با توجه این که تمام سهام خزانه فروخته شده است، مانده حساب صرف (کسر) سهام خزانه (بدون توجه به مانده بدهکار یا بستانکار حساب) به سود (زیان) منتقل می شود.

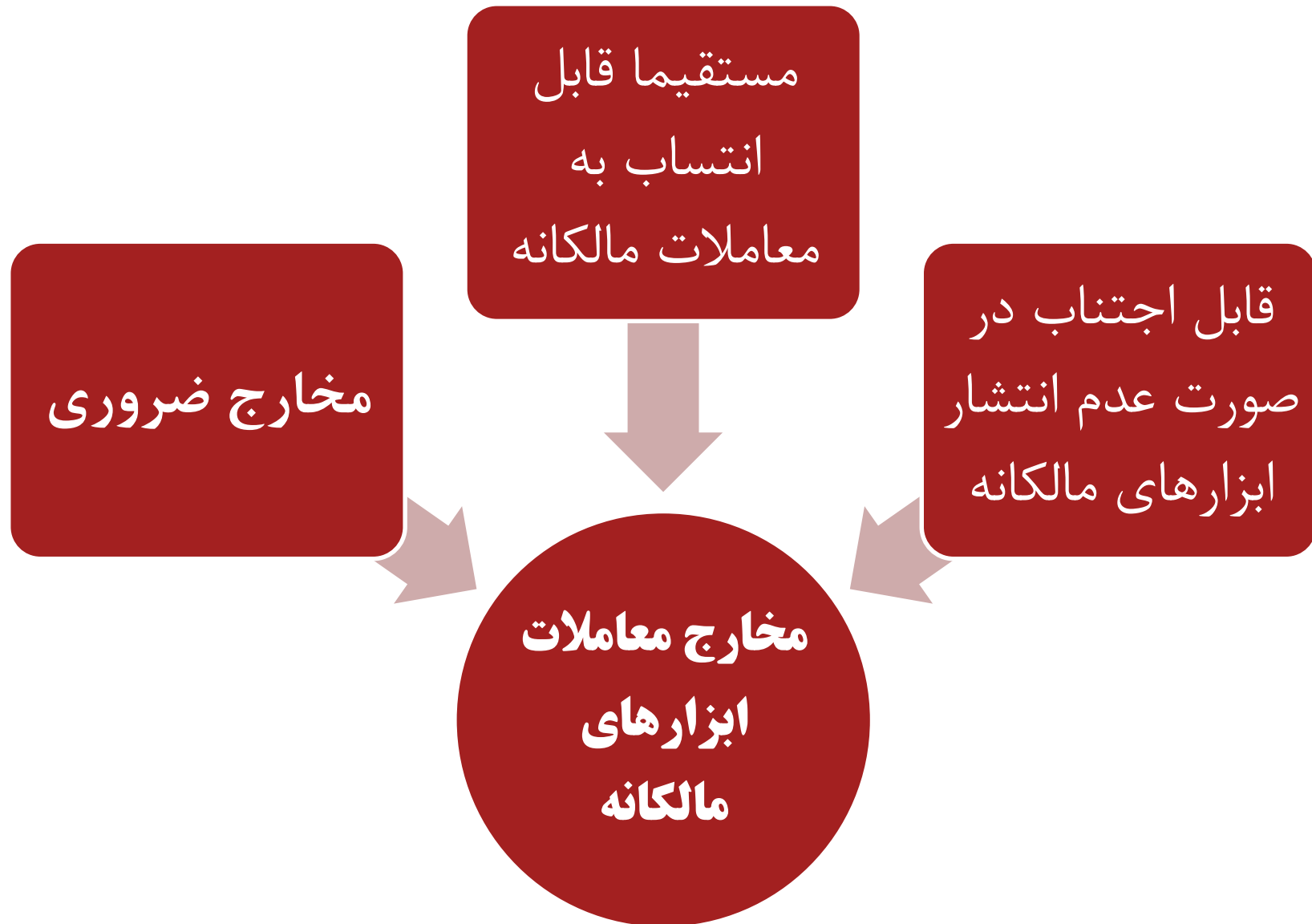
صرف (کسر) سهام	۳۱.۰۰۰.۰۰۰
سود (زیان) انباشته	۳۱.۰۰۰.۰۰۰

$$۱۷,۱۰۰,۰۰۰ + ۱۳,۹۰۰,۰۰۰ = ۳۱,۰۰۰,۰۰۰$$

مخارج معاملات ابزارهای مالکانه

مخارج معاملات ابزارهای مالکانه

مخارج معاملات ابزارهای مالکانه

مخارج ثبت، سایر حق الزحمه قانونی، مخارج پذیره نویسی و کارمزد کارگزاری، مبالغ پرداختی به وکلا، حسابداران، شرکتهای تامین سرمایه و سایر مشاوران حرفه ای، حق الزحمه و کمیسیون پرداختی به نمایندگان، دلالها، معامله گران، مخارج چاپ و حق تمبر

مخارج قابل
انتساب به
معاملات ابزارهای
مالکانه

سربار اداری، تسهیم مخارج داخلی که در صورت عدم انتشار ابزارهای مالکانه نیز تحمل میشود، مخارج زمان مدیریت، مخارج تحقیق در مورد انواع مختلف ابزارهای مالکانه یا تشخیص مناسب بودن یا امکان پذیری ابزارهای مالکانه خاص و مخارج بازاریابی در عرضه اولیه سهام

مخارج غیر قابل
انتساب به
معاملات ابزارهای
مالکانه

مخارج معاملات ابزارهای مالکانه – مثال

در سال ۱۳×۵، شرکت دلاویز سهامی را که ارزش اسمی آن ۱۰۰ ریال بود را به قیمت بازار ۴۰۰ ریال منتشر نمود. در همان سال مبلغ ۱۶ ریال به مشاوران خارج از شرکت، بانکها، شرکت تامین سرمایه و... پرداخت نمود. این مبلغ هزینه قابل قبول مالیاتی تلقی می‌گردد. همچنین واحدهای داخلی شرکت دلاویز (از جمله واحدهای حسابداری و مالی) نیز درگیر مقدمات انتشار سهام جدید بوده‌اند و مخارج زیر در واحدهای داخلی انجام شده است:

- مبلغ ۴ ریال اضافه کاری پرداختی که به صورت جداگانه و مشخصا بابت انتشار سهام جدید به رییس حسابداری پرداخت شد، که هزینه قابل قبول مالیاتی نیز تلقی می‌شود.
  - مبلغ ۱۰ ریال مخارج قابل انتساب به معامله مالکانه که در صورت عدم انتشار سهام جدید نیز صورت می‌پذیرفت و هزینه قابل قبول مالیاتی نیز تلقی می‌گردد.
- مطلوب است نحوه حسابداری مخارج فوق.

مخارج معاملات ابزارهای مالکانه – مثال

از بابت انتشار سهام جدید و مخارج مترتب بر آن ثبتهای زیر در دفاتر دلایز انجام خواهد شد:
در طی سال ۱۳×۵:

۳۰	هزینه های مختلف
۳۰	نقد

در تاریخ ۲۹ اسفند ۱۳×۵

۴۰۰	نقد
۱۰۰	سرمایه
۳۰۰	صرف سهام

از مخارج انجام شده اضافه کاری پرداختی به رییس حسابداری و مخارج پرداختی به خارج از شرکت قابل کسر از حقوق مالکانه است (۲۰=۴+۱۶)، لیکن باید این عمل به صورت خالص و بعد از کسر مزایای مالیاتی صورت پذیرد.

مخارج معاملات ابزارهای مالکانه – مثال

فرض کنید نرخ مالیات ۲۵ بوده و مزیت مالیاتی مخارج فوق برابر با ۵ ریال باشد. مخارج ۲۰ ریالی موجب کاهش درآمد مشمول مالیات و کاهش ۵ ریالی مالیات خواهد شد. این موضوع موجب افزایش دارایی مالیات جاری یا کاهش بدهی مالیات جاری به مبلغ ۵ ریال خواهد شد. بنابراین در پایان سال ثبت زیر در دفاتر انجام خواهد شد:

صرف سهام ۱۵

دارایی مالیات جاری/بدهی مالیات جاری ۵

هزینه های مختلف ۲۰

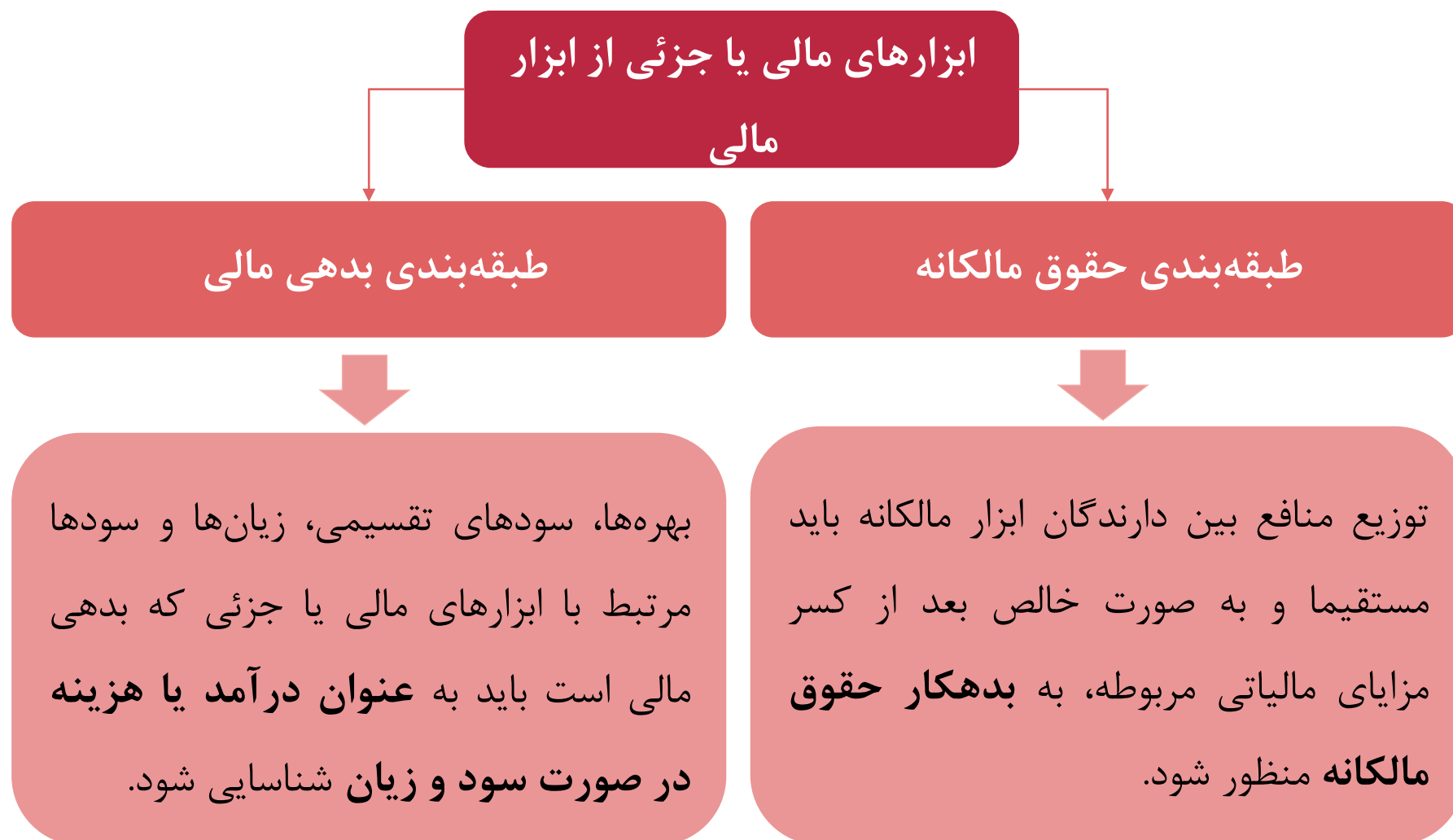
ثبت های فوق منجر به شناسایی منافع اقتصادی ناشی از انتشار سهام به مبلغ ۳۸۵ ریال (۱۵-۱۰۰+۳۰۰) در قالب سرمایه و صرف سهام می گردد. عدد ۳۸۵ ریال صحیح است زیرا شرکت دلاویز ۴۰۰ ریال به عنوان عواید حاصل از انتشار سهام جدید دریافت می نماید. مخارج ضروری غیر قابل اجتناب در صورت انتشار سهام جدید نیز ۲۰ ریال است که موجب ۵ ریال مزیت مالیاتی برای شرکت نیز شده است.

روش حسابداری بهره، سود تقسیمی، سودها و زیانها

روش حسابداری بهره، سود تقسیمی، سودها و زیانها

نحوه طبقه‌بندی و شناسایی سود تقسیمی، زیانها و سودها به نحوه طبقه‌بندی ابزارهای مرتبط وابسته است

روش حسابداری بهره، سود تقسیمی، سودها و زیان‌ها-مثال

شخصی ورق قرضه قابل تبدیل به سهام منتشر نموده که به عنوان ابزار مالی مرکب طبقه‌بندی شده است (بدهی میزبان اوراق قرضه و یک اختیار تبدیل به سهام). شخص بعد از انتشار این اوراق به منظور حذف آثار ترقیقی در سهام پرداخت شده تصمیم به لغو اختیار تبدیل گرفت. ناشر ملزم به پرداخت مبلغ اضافی به دارندگان اوراق قرضه برای جبران از دست دادن اختیار تبدیل است. به دلیل ترغیب دارندگان اوراق قرضه به پذیرش حذف اختیار تبدیل، احتمالاً مبلغ پرداختی بیشتر از ارزش منصفانه اختیار تبدیل است. با توجه به این که شرایط جزء بدهی اوراق قرضه ثابت بوده و تغییری نداشته است، اضافه پرداختی به منظور لغو اختیار تبدیل، پرداختی مرتبط به ابزارمالکانه خود شخص است. بنابراین، مبلغ اضافه پرداختی مانند مبلغ پرداختی برای بازخرید ابزارمالکانه خود شخص، به بدهکار حقوق مالکانه منظور می‌شود.

تفاوت دارایی‌های مالی و بدهی‌های مالی

تهاتر دارایی‌های مالی و بدهی‌های مالی

- دارایی و بدهی مالی صرفاً هنگامی باید تهاتر شوند که هر دو شرط زیر احراز شود:
  - در حال حاضر، حق قانونی برای تهاتر مبالغ شناسایی شده داشته باشد؛ و
  - قصد داشته باشد یا به صورت خالص تسویه کند یا همزمان با نقد کردن دارایی، بدهی را تسویه نماید.

- حق شخص برای تهاتر:

در حال حاضر وجود داشته باشد (یعنی مشروط به وقوع رویداد آتی نباشد) و از نظر قانونی در تمام جریان عادی کسب و کار، در زمان نکول، در زمان عدم توانایی مالی و ورشکستگی شخص و تمام طرف‌های مقابل، قابل اعمال باشد.

تهاتر دارایی‌های مالی و بدهی‌های مالی - قصد تسویه بر اساس مبلغ خالص

به منظور تهاتر انجام تهاتر، شخص می‌بایست علاوه بر حق تهاتر، قصد آن را نیز داشته باشد. اگرچه وجود حق قانونی قابل اعمال تهاتر حقوق و تعهدات مرتبط با دارایی‌ها و بدهی‌های مالی شخص را تحت تاثیر قرار می‌دهد و ممکن است آسیب‌پذیری شخص از ریسک اعتباری یا نقدینگی را تحت تاثیر قرار دهد، این موضوع، به خودی خود، مبنایی کافی برای تهاتر نیست. در غیاب قصد اعمال حق تسویه همزمان، میزان و زمانبندی جریان‌های نقدی آتی تحت تاثیر قرار نمی‌گیرند. با این حال، اگر، علاوه بر حق قانونی، شخص به وضوح قصد اعمال حق تهاتر یا تسویه همزمان را داشته باشد، در واقع شخص در معرض آسیب‌پذیری مبلغی خالص قرار می‌گیرد که زمانبندی جریان‌های نقدی آتی و ریسک‌هایی را تحت تاثیر قرار می‌دهند، که جریان‌های نقدی در معرض آن هستند.

تفاوت دارایی‌های مالی و بدهی‌های مالی - تسویه همزمان

نقد کردن یک دارایی مالی و تسویه یک بدهی مالی صرفاً زمانی همزمان تلقی می‌شود که این مبادلات در یک لحظه مشترک اتفاق رخ دهند. برای مثال، عملیات اتاق پایاپای در یک بازار مالی ساختار یافته یا در مبادله‌ای رو در رو، ممکن است تسویه همزمان دو ابزار مالی را تسهیل کنند. در این شرایط، جریان‌های نقدی، در واقع، معادل مبلغ خالص واحد هستند و آسیب پذیری نسبت به ریسک اعتباری یا ریسک نقدینگی نیست. در شرایط دیگر، شخص ممکن است دو ابزار مالی را با دریافت و پرداخت مبالغ جداگانه تسویه کند و بابت کل مبلغ دارایی، در معرض ریسک اعتباری یا بابت کل مبلغ بدهی، در معرض ریسک نقدینگی قرار گیرد. چنین آسیب‌پذیری از ریسک، حتی در صورت موقتی بودن می‌تواند قابل ملاحظه باشد و ارایه این مبالغ به صورت خالص مناسب نیست.

تهاتر دارایی‌های مالی و بدهی‌های مالی - عدم احراز معیارهای تهاتر

در موارد خاص زیر معمولاً معیارهای تهاتر احراز نمی‌شود:

- چندین ابزار مالی مختلف برای همانندسازی با ویژگی‌های یک ابزار مالی واحد به کار گرفته شود (ابزار ساختگی)
- دارایی‌ها و بدهی‌های مالی از ابزارهای مالی با ریسک اولیه یکسان ناشی می‌شود (برای مثال، دارایی‌ها و بدهی‌های مالی یک پرتفوی از پیمان‌های آتی یا سایر ابزارهای مشتقه) اما طرف‌های آن قراردادها متفاوت باشد.
- دارایی‌های مالی یا سایر دارایی‌ها به عنوان وثیقه بدهی‌های مالی بدون حق رجوع در رهن باشد.
- دارایی‌های مالی توسط بدهکار به صورت امانی کنار گذاشته شود تا برای تسویه تعهد مورد استفاده قرار گیرد، بدون این‌که طلبکار، آن دارایی‌ها را برای تسویه تعهد پذیرفته باشد (برای مثال، توافق وجوه استهلاکی)
- در نتیجه ادعای به وجود آمده بر اساس قرارداد بیمه، تعهدات ایجاد شده در نتیجه رویدادهای خسارت آور که انتظار برود به موجب ادعاهای تحت پوشش قرارداد بیمه توسط شخص ثالث جبران شود.

تهاتر دارایی‌های مالی و بدهی‌های مالی

سوال اساسی این است که آیا شخص در معرض ریسک اعتباری (دارایی مالی) یا ریسک نقدینگی (بدهی مالی)، صرفاً نسبت به یک مبلغ خالص قرار دارد یا این که به صورت مجزا در برابر دو ریسک اعتباری (دارایی مالی) و ریسک نقدینگی (بدهی مالی) قرار گرفته است؟ تهاتر بدون توجه به مفاهیم فوق، موجب گمراهی و عدم درک صحیح استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی (به دلیل افشای نادرست ریسک‌هایی که شخص در معرض آنها قرار دارد) خواهد شد.

موسسه حسابرسی آزمون پرداز

(حسابداران رسمی)

✓ **تحصیلات:** کارشناسی ارشد حسابداری (دانشگاه الزهرا)، کارشناسی حسابداری و کارشناسی حقوق

✓ **مدارک حرفه‌ای:** حسابدار رسمی، حسابدار مستقل

✓ **عضویت:** عضو جامعه حسابداران رسمی

حوزه‌های تخصص

- حسابرسی
- استانداردهای حسابداری ایران
- استانداردهای حسابرسی ایران
- قوانین و مقررات مالیاتی
- قوانین و مقررات تامین اجتماعی
- قوانین و مقررات بانکی در ایران
- استانداردهای بین‌المللی حسابداری
- قانون تجارت

فعالیت‌های علمی و آموزشی

- برگزاری دوره‌ها و همایش‌های متعدد در ارتباط با استانداردهای حسابداری ایران
- تدریس استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی
- تدریس دوره تهیه صورتهای مالی
- چاپ مقالات متعدد در حسابداری و حسابرسی

کبری پورقنبری

شریک حسابرسی بانک

تلفن: +۹۸ ۲۱ ۸۸۵۴۴۵۹۰

همراه: +۹۸ ۹۱۲۳۰۵۸۲۰۸

ایمیل: K.pourghanbari@azpar.com

موسسه حسابرسی آزمون پرداز

(حسابداران رسمی)

- ✓ مدارک حرفه‌ای: حسابدار رسمی، حسابدار مستقل، حسابدار خبره مالی
- ✓ عضویت: عضو جامعه حسابداران رسمی، انجمن حسابداران خبره ایران
- ✓ عضو کمیته کارشناسی کارگروه بانک و بیمه جامعه حسابداران رسمی ایران

حوزه‌های تخصص

- حسابرسی
- استانداردهای حسابداری ایران
- استانداردهای حسابرسی ایران
- قوانین و مقررات بانکی در ایران
- استانداردهای بین‌المللی حسابداری
- استانداردهای حسابرسی مالی (IFRS9)
- قوانین و مقررات مالیاتی
- قانون تجارت
- قوانین و مقررات تامین اجتماعی
- راستی‌آزمایی (Due Diligence)

فعالیت‌های علمی و آموزشی

- کسب رتبه اول آزمون حسابدار رسمی
- کسب رتبه اول آزمون حسابدار خبره مالی
- شرکت در دوره یک ماهه استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی زیر نظر موسسه حسابرسی PwC
- تالیف کتاب ابزارهای مالی (آماده برای چاپ)
- برگزاری دوره‌ها و همایش‌های متعدد در ارتباط با استانداردهای حسابداری ایران
- تدریس استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی
- تدریس دوره تهیه صورتهای مالی

همایون خوبان عنبران

مدیر حسابرسی بانک

تلفن: +۹۸ ۲۱ ۸۸۵۴۴۵۹۰

همراه: +۹۸ ۹۱۲۷۹۲۴۷۱۳

ایمیل: Homayoonkhoban@gmail.com

توصیه می کنیم با نصب اپلیکیشن **سahوما** (قابل نصب بر روی گوشی موبایل) از آخرین تغییرات قانون مالیاتهای مستقیم و کلیه بخشنامه ها و آرای شورای عالی مالیاتی و .... مربوط به هر ماده اطلاع پیدا کنید. ضمن آن که **خلاصه نکات کاربردی مالیاتی** بصورت دوره ای برای کاربران این اپلیکیشن ارسال می گردد.

سahوما

سامانه هوشمند مالیاتی

<https://cafebazaar.ir/app/com.arad.app.sahoma>

<https://play.google.com/store/apps/details?id=com.arad.app.sahoma>

<https://sibche.com/applications/sahoma>

